

Mostovi DZTPS - letnik 37, 2003

Strokovni članki

Alan McConnell-Duff: Lektoriranje v angleščini

Članek je nastal kot nadaljevanje gradiva in pristopov, ki so bili prvič predstavljeni na seminarju z enakim naslovom, maja 2003 v organizaciji DZTPS.

Štirje glavni razdelki so:

1. Uvod
2. Splošna načela in pristopi, ki vključujejo:
 - pogoste tipografske napake
 - transkripcijo imen in datumov
 - kolokacije
 - smernice za drugačno ubeseditev in popravke
3. Besedni vrstni red in ločila
4. Podrobna obravnava enega od poglobitnih problemskih področij pri lektoriranju
5. Odprta vprašanja

Razprava o primerih, ki vsebujejo različne tipe napak, ter o povedih, ki sicer niso napačne, a bi jih lahko izboljšali. Kratek seznam knjig in člankov o lektoriranju je naveden v sklepnem razdelku Izbrane navedenke.

Marta Kocjan - Barle: Pravopisna prva pomoč

Članek prikazuje nekatera za rabo pomembna pravopisna dejstva (kratice in okrajšave, prevzete besede, pregibanje tujih lastnih imen, tvorjenje svojilnih pridevnikov iz njih, zapisovanje dvo- in večbesednih zemljepisnih imen, razlikovanje vezaja in pomišljaja), jih na kratko definira, komentira in povzema v preglednicah. Ker je v Slovenskem pravopisu 2001 marsikaj za uporabnika zapleteno ali premalo jasno, skuša čim bolj razložiti, kako kaj razumeti, kako si sam pomagati ali kaj je med dvema pravopisnima možnostma bolje izbrati.

Terminologija in glosarji

Mia Kiefer: Glosar švicarske nemščine: drugi del

Nemški jezik ni le uradni jezik v Zvezni republiki Nemčiji, temveč tudi uradni jezik v Avstriji in Švici. Pri svojem dolgoletnem prevajalskem delu, kjer prevajamo tudi besedila iz Švice in Avstrije, sem ugotovila, da obstajajo precejšnje razlike v jeziku »nemške nemščine« in v jeziku »avstrijske oziroma švicarske nemščine«. Švica (in Avstrija, včasih vključno s področjem južne Nemčije) ima za določene pojme popolnoma svoje izraze, večinoma francoskega porekla, kar je razumljivo, saj je eden od jezikov v Švici tudi francoščina. Poleg tega se v »švicarski nemščini« zasledijo tudi zastareli izrazi (pripomba: nekateri švicarski kantoni so zelo konzervativni) in izrazi iz narečnega jezika. Tu sem obdelala predvsem najpogostejše izraze s področja prometa, politike, preživnin in pravosodja.

Dušan Fabe: Pristanišče in luka

Nedavno, ob obisku znamenitega jezikoslovca Davida Crystala v Ljubljani, smo izvedeli, da so v angleščino besede prevzete celo iz 350 jezikov. Lahko smo se prepričali, da zaradi sposojenk jezik ne umre. Nasprotno, danes je angleščina prevladujoč svetovni jezik. Njene prevlade zagotovo ni omogočilo le bogato besedišče, a jo je vendarle pospešilo. Večje izrazne možnosti jezik krepijo, česar pa se v Sloveniji (še) ne zavedamo. Zaradi občutka ogroženosti in strahu pred izumrtjem materinščine smo nezaupljivi do vsega, kar ni izvorno slovensko. Ta občutek je še zlasti izstopal v času poosamosvojitvene politične evforije – prevelik strah zaradi ogrožanja samobitnosti pred vsem, kar je domnevno prevzeto iz srbohrvaščine. Namen tega članka je dokazati, da so vse očitnejše težnje po opustitvi izraza luka iz slovenskega jezika popolnoma neutemeljene.

Darja Hoenigman: Glosar besed in besednih zvez, povezanih z osebnimi imeni: Angleško-slovenski

Veliki angleško-slovenski slovar, Slovensko-angleški slovar in širše dostopni enojezični slovarji vsebujejo le malo besed in besednih zvez, ki so povezane z osebnimi imeni, zato se lahko pri prevajanju teh besed kaj hitro znajdemo v težavah. Nekatere takšne besedne zveze najdemo v slovarju The Oxford English Dictionary, nekatere v Slovarju slovenskega knjižnega jezika, pogosto pa se zgodi, da moramo njihov pomen iskati prav po detektivsko. Zato sem skušala najti čim več takšnih besednih zvez in jih prevesti v slovenščino. Tudi v dobi elektronskih slovarjev in interneta se lahko Glosar besed in besednih zvez, povezanih z osebnimi imeni izkaže za zelo koristen pripomoček. V tej številki Mostov je predstavljen angleško-slovenski del glosarja.

Računalniška orodja

Miran Željko: Evroterm in Evrokopus – terminološka baza in korpus prevodov

Prevajanje zakonodaje Evropske unije je zelo obsežno delo, zato pri tem sodeluje velika skupina prevajalcev. Da bi omogočili uporabo usklajene terminologije pri vseh prevajalcih in izboljšali kakovost prevodov, smo podatke, ki nastajajo pri prevajanju (terminološka zbirka in pomnilniki prevodov), prenesli na splet (<http://www.gov.si/evroterm>). Tam so podatki prosto dostopni, na voljo pa so v dveh oblikah: kot slovar in korpus, pri čemer sta slovar in korpus medsebojno povezana.

Jaro Lajovic: Wordfast: Povabilo med pomnilnike prevodov

Programi s pomnilniki prevodov so danes verjetno najpomembnejše prevajalsko orodje. Ob široki ponudbi teh programov in razmeroma visoki ceni večine pa odločitev zanje za prevajalca ni najbolj preprosta. V pomoč je lahko Wordfast, novejši program te vrste z zelo dobrimi sposobnostmi in lastnostmi ter dostopno ceno. Prispevek na kratko predstavlja Wordfast in njegove najpomembnejše zmožnosti. Hkrati je zasnovan kot priročnik za osnovno praktično preizkušanje programa: namestitev, registracijo, pripravo in ravnanje z zbirkami prevodov (pomnilniki), pripravo in uporabo glosarjev ter začetek samega prevajanja.

Predstavitve

Anton Omerza: Predstavlja se vam Manica Lipec

Manica Lipec med drugim pravi: Šele ob delu v tujini se lahko resnično uspešno razvijaš kot prevajalec, ker vidiš, kako se jezik in komuniciranje spreminjata in v kaj se razvijata. Prevajalec šele v tujini, v vsakdanjem resničnem življenju lahko izmeri svoje znanje in si lahko postavi nove cilje za svoj razvoj. Prevajalci pač ne prevajamo posameznih besed, ampak cela sporočila. Včasih lahko kaj dovolj hitro prevedeš, včasih pa moraš poznati vse podrobnosti nekega postopka in moraš neizogibno »poseči na nedotakljivo« področje človeka, za katerega prevajaš. Postopek, po katerem prevajalec dobi potrebne podatke, da je prevod čim boljši, je včasih izredno zahteven in je pri vsakem človeku drugačen. Za razlago in razumevanje so potrebni znanje, čas in energija, kadar se mudi ali sodelavci delajo v stresnem ozračju, pa sta potrebni potrpežljivost tistega, ki prevod potrebuje, in prevajalčeva potrpežljivost. Čim zahtevnejši je prevod, tem več skupinskega dela je potrebnega.

Prevajalske novice

Lidija Šega: Prva nagrada za prevodoslovje v Slovenijo

Nagrada za prevajalce, zlasti za prevajalce literarnih del, je v svetu veliko in podobno, kot je naša Sovretova, bi najbrž našli skoraj za vsak knjižni jezik oziroma za literarne prevode vanj. Ob tem se mi utrne poredna misel, da če dobrih literarnih prevajalcev – podobno kot piscev literarnih del – za njihov trud in prispevek h kulturi naroda že ne morejo pošteno plačati, naj jim dajo vsaj priznanje, nagrado z zvenečim imenom (in nekaj malega v denarju, kar bodo tako ali tako temeljito obdavčili) ... Za vse druge prevode in prevajalce pa se zdi, da za jezikovno kulturo naroda niso tako pomembni in zaslužni, saj svoje delo opravljajo bolj kot obrt – kar, mimogrede rečeno, očitno še posebej velja za našo družbeno miselnost, kajti strokovne prevajalce vztrajno tiščijo med samostojne podjetnike (beri: obrtnike), če se jim z literarnimi prevodi ne uspe dokopati do statusa kulturnega delavca.

Anton Omerza: Informacije, ki jih potrebujejo prevajalci

Informacije, ki jih strokovni prevajalci potrebujejo pri svojem delu, bomo obravnavali za skupino samostojnih prevajalcev. To je skupina prevajalcev, ki potrebujejo informacije ne le o strokovni literaturi, pač pa tudi o podjetništvu. Informacije za strokovne prevajalce razvrščamo v tele skupine:

- novosti v zvezi s strokovno literaturo,
- konzultacije v zvezi s strokovnimi izrazi,
- novosti v zvezi s priporočenimi tarifami za prevajanje,
- novosti v zvezi s statusom prevajalca,
- novosti v zvezi z boniteto naročnikov prevodov,
- informacije v zvezi z izobraževanjem prevajalcev,
- informacije v zvezi z velikimi naročniki prevodov (SVEZ ipd.),
- novosti v zvezi z izobraževanjem na Oddelku za prevajanje in tolmačenje na FF,
- informacije v zvezi z zaposlitvijo v organih EU,
- novosti v zvezi z matičnim društvom (DZTPS),
- informacije o strokovnjakih za posamezno področje (za konzultacije),
- informacije o naslovih drugih prevajalcev.

Novi člani DZTPS

Miran Željko: Terminologija v času globalizacije

Znanstveno srečanje s tem naslovom je bilo v Ljubljani 6. in 7. junija 2003, pripravila pa sta ga ZRC SAZU in Evropski sekretariat Mednarodne organizacije za terminologijo. Naslov zveni precej bombastično oziroma si človek pri srečanju pod takim naslovom predstavlja, da se bodo na njem pojavili udeleženci vsaj s polovice sveta, a se je pokazalo, da je šlo za dogodek precej

lokalne narave: od 36 predstavljenih referatov jih je bilo 28 slovenskih, štiri hrvaški, trije bolgarski in en ruski. Globalizacija na slovenski način?

Nevenka Gajšek: Bruselj – da ali ne, pro in con

Verjetno ni treba posebej poudarjati, da so z vse bližjim članstvom Slovenije v EU tudi pogovori in razmišljanja o številnih vabljenih zaposlitvenih možnostih v srcu Evrope, Bruslju, postali vroča »tema dneva«, ki je iz nečesa možnega nekje v prihodnosti postala aktualna, konkretna in realna, torej dejanska priložnost za številne Slovence. Še posebej za prevajalce in tolmače, saj je ta poklic med najbolj iskanimi. Samo Prevajalska služba Komisije, ki je s 1800 zaposlenimi največja na svetu, bo zaradi širitve EU zaposlila okrog 1000 prevajalcev, čeprav seveda ne hkrati, ampak postopno. Ker tudi druge evropske institucije zagotavljajo rabo vseh uradnih jezikov Skupnosti, bodo skupaj zaposlile približno 200 prevajalcev in 80 tolmačev za vsak nov jezik.

Tino Mamić: Biti uslužbenec EU – Izkušnje iz Luksemburga

Čeprav je Luksemburg najmanjša država evropske petnajsterice, le še v Bruslju gostuje več evropskih uradnikov. To je povprečnemu človeku dokaj težko dopovedati, tako vsaj sklepam, saj ogromno mojih znancev misli, da delam v Bruslju, čeprav sem jim (nekaterim tudi že po dvakrat) povedal, da delam v Luksemburgu. Nekako samo po sebi umevno je, da če delaš za EU, potem to počenjaš v Bruslju. Luksemburg je prva prestolnica Evrope, saj je bila tam leta 1952 ustanovljena Evropska skupnost premoga in jekla. Šele nekaj let kasneje so sedež predstavili v Bruselj. Danes v Luksemburgu domujejo: Evropsko sodišče, Računsko sodišče, generalno tajništvo Evropskega parlamenta, Evropska investicijska banka, Evropski investicijski sklad in precej drugih evropskih uradov (naj omenim samo Urad za publikacije in Eurostat).

Strokovna literatura

Janko Moder: Malo preveč nenavaden slovar

Glosar k Amsterdamski pogodbi, Glosar k prečiščenima besediloma Maastrichtske in Rimske pogodbe, Uradni list Republike Slovenije, 2002

Pozornost mi je zbudila brošura, v kateri sta Glosar k Amsterdamski pogodbi in Glosar k prečiščenima besediloma Maastrichtske (na zunanji naslovnici: Maastrichtste /?/) in Rimske pogodbe. Izdali so ju: Uradni list Republike Slovenije, d. o. o., Služba Vlade Republike Slovenije za evropske zadeve in Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo, založil pa Uradni list Republike Slovenije, d. o. o., Ljubljana, oktobra 2002. Glosar k Amsterdamski pogodbi je trijezičen (slovensko-angleško-nemški) in obsega okoli 750 iztočnic, Glosar k prečiščenima besediloma Maastrichtske in Rimske pogodbe pa štirijezičen (slovensko-angleško-nemško-francoski) in obsega okoli 1250 iztočnic. Knjiga Temeljni akti Evropskih

skupnosti, v kateri so besedilo Amsterdamske pogodbe in prečiščeni besedili Maastrichtske in Rimske pogodbe, obsega 383 strani, glosarja pa le 174 strani.

Darja Erbič, Urša Selan: Komentar h kritiki glosarjev Amsterdamske, Maastrichtske in Rimske pogodbe

Prav nič ne bova modrovali o podrobnostih te neusmiljene in – kar zadeva objavljeno papirno različico glosarjev – delno tudi utemeljene kritike, saj je razlog za »prezgodnji porod« zelo preprost in prevajalskim krogom zelo domač: časovni pritisk oziroma želja slovenski javnosti čim prej pokazati otipljiv, »klasičen« plod dela v knjižni izdaji. Iz različnih razlogov, o katerih iz lojalnosti do služb, ki so botrovale nastanku publikacije, ne moreva govoriti, se je z objavo zelo mudilo. Kot je bilo povedano na predstavitvi, sta glosarja iztrgana iz širšega konteksta Evroterma – v njem je tudi drugo izrazje, ki ga je v glosarjih pogrešal gospod Moder. Podrobnejšo predstavo o celotnem projektu priprave slovenskih besedil primarne zakonodaje Evropskih skupnosti lahko zainteresirani bralec dobi, če si ogleda spletno stran Službe Vlade Republike Slovenije za evropske zadeve (SVEZ).

Lidija Šega: Pravni terminološki slovar in drugi pravni viri

Le čevlje sodi naj kopitar, se bo morda kdo upravičeno obregnil ob moj poskus predstavitve Pravnega terminološkega slovarja. Vendar naj na samem začetku povem, da se ne nameravam spuščati v ocenjevanje pravne ali jezikovne ustreznosti ali neustreznosti izrazja, zbranega v tem slovarju. Rada pa bi ga predstavila, ker je to nedvomno najobsežnejši in enkratni zbir slovenskega pravnega izrazja. Zato menim, da je to ena od knjig, ki ne bi smele manjkati na knjižni polici slovenskega prevajalca, ki se ukvarja s pravnimi besedili. Res je sicer eno od pravil, na katera se radi sklicujemo, naj bi strokovna besedila prevajali strokovnjaki za posamezna področja – torej naj pravna besedila prevajajo pravniki. V teoriji vse lepo in prav, v praksi pa dobro vemo, da je to dejansko neizvedljivo. Pravo je tako široko področje, da ga tudi pravniki ne zmorejo v celoti obvladovati in se zato praviloma dokaj ozko usmerjajo samo v eno ali drugo njegovo področje.

Mojca M. Hočevar: Navodila za avtorje prispevkov